

La família i els amics "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells Gorina (1915-2002), publicat per l'editorial La Formiga d'Or.

24/12/2010

Els diumenges al matí, amb la colla dels amics, anàvem molt a vagarejar pel passeig de Gràcia, resseguint les sales d'exposició. Altres vegades, baixàvem fins a l'Arc de Triomf, a sentir la banda municipal, que tocava en un dels palauets bastits per a l'exposició de 1888. Potser era el de les Belles Arts, on s'havia inaugurat

l'exposició el 20 de maig d'aquell any 88, i que després fou aterrat. Alguna vegada s'havia organitzat una arrossada familiar al tros que tenien els Escolà, amics de la família, a la falda del turó de Monterols, al costat del carrer Balmes. Qui havia de dir que amb el temps, en aquell terreny s'hi faria un col·legi universitari, i que jo en seria el primer rector.

També anàvem molts cops a patinar a les dues pistes d' *skating* que hi havia a la Diagonal, una davant del Turó Park, a l'altra banda de la Diagonal, i l'altra a la vora de l'antic hospital de Sant Joan de Déu, on ara hi ha l'Illa. Un dels primers dies d'anar-hi, quan jo encara n'aprenia i amb prou feines m'aguantava dret sobre els patins, em va venir pel darrere un dels cosins i va començar a empenye'm, no per fer-me caure, sinó amb la idea de jugar a trens.

Encara em dura l'esgarripança. Vaig acabar caient pla a terra i vaig quedar uns instants immobilitzat, anestesiat, amb una mena de paràlisi respiratòria. Em va semblar que em moria. No he passat mai més una cosa semblant.

Durant el curs acadèmic, a Barcelona, els pares acostumaven a sortir de vegades després de sopar, al Saló Rosa o a la Granja Royal del carrer Pelai. Érem la típica família burgesa de Barcelona.

A la Royal ens hi van dur almenys una vegada, al Santi i a mi, per assistir a un concert de violí del compositor de Vilanova Eduard Toldrà, el que seria primer director de l'Orquestra Municipal de Barcelona. Ells no anaven, en canvi, al cine, ni tampoc gaire al teatre. Recordo un cop, només, que vam anar amb ells a una representació de *La vida es sueño*, de Calderón.

Això sí, als pares els encantava l'òpera, i quan podien, perquè algú els deixava unes localitats, anaven al Liceu. Hi fruïen de debò: no hi van anar mai per compromís, o per quedar bé, o per motius socials. Algun cop, s'hi emportaven els dos fills grans, quan la família Pellicer, que tenien una llotja en propietat, la cedien als Balcells. Els Pellicer eren accionistes importants del Banc Comercial Transatlàntic (el que després seria Deutsche Bank), de capital majoritàriament alemany.

El que sí que els agradava, als pares, era sortir a passeig de nits, i llevar-se més aviat tard, quan podien fer-ho.

El meu pare solia anar a missa cada dia, a dos quarts de deu, abans de posar-se a treballar a l'estudi. La meva mare també hi anava, però més tard, a les dotze o a la una, un cop portats els fills a l'escola i fetes les compres i feines del matí.

Ella era molt aficionada a les rebaixes, i al regateig, cosa que als fills ens posava bastant nerviosos, per les vergonyes que ens feia passar aquell seu invariable “Que no em farà descompte?” amb el qual acompanyava qualsevol adquisició que feia. No ens agradava gens, a cap dels quatre germans, allò de “semblar pobres”, entre altres raons perquè no ho érem. El que és cert és que vàrem aprendre a ser estalviadors des de molt petits.

Era ella qui portava el pes de la nostra educació, mentre que el meu pare s'estava a la reserva, per intervenir només en casos extraordinaris. Alguns cops, la mare ens clavava una bona surra, merescudíssimes totes, però ens estimàvem mil vegades més les natjades maternals que l'alternativa: “Mira que ho diré al papà.” Aquell era el darrer i efectiu ultimàtum. No perquè ens penséssim que ell ens

hagués de castigar físicament més – no recordo que ho fes mai–, sinó pel gran respecte que li teníem.

Al pare, quan ens en anàvem a dormir, li fèiem “l’amistat” (li besàvem la mà), i després li fèiem un altre petó a la cara. Amb la mare no hi havia aquestes cerimònies: els besos normals. Els càstigs més habituals d’ella eren la prohibició de sortir dijous –no hi havia classes al col·legi, dijous a la tarda– o bé diumenge. En alguna ocasió, també ens feia escriure unes desenes de vegades alguna frase relacionada amb la brivallada comesa. Les coses clàssiques.

El meu pare ens educava sobretot en la urbanitat, i les lliçons tenien lloc preferentment a l’hora dels àpats. Ell impartia criteris sobre les “grans qüestions” –saber dir, saber callar, saber moure’s, saber estar, saber anar per la vida–, mentre la mare

vetllava pels afers més casolans, com ara els relacionats amb la higiene: dur les ungles netes, anar ben pentinats, no parlar amb la boca plena, no furgar-nos el nas...

Ens hi trobàvem bé, a casa, ja adolescents, i hi devia haver un bon ambient, liberal fins a cert punt, perquè hi venien força els cosins, i els amics, i molts cops passàvem les hores del diumenge sense bellugar-nos de casa, excepte per anar a missa, encara que no estiguéssim castigats. Sovint anàvem, a mitja tarda, al cine del col·legi Sant Miquel (Rosselló-Muntaner) o, més grandets, a la Sala Mozart, l'anomenada *Defensa Social* del carrer Canuda, on el programa cinematogràfic estava a càrrec de mossèn Illa.

Un lloc on passàvem moltes hores era a casa l'àvia paterna, és a dir, la senyora Concepció Buigas Monravà, vídua de Balcells, anomenada per

tota la gernació de néts “la mamà Balcells”. Vivia al número 12 del passatge Permanyer, un carreró de cases baixes, amb jardí, on en aquella època hi tenia també la casa Apel·les Mestres –que moriria l’any 36–, al costat mateix de la de l’àvia.

La mamà Balcells era ja molt gran, però tenia el cap clar. Havia patit un atac de feridura que no la deixava enraonar amb claredat.

Hi anàvem força tardes, en sortir de l’escola, tant nosaltres com els cosins Cels Balcells, fills de la tieta Mercè. Allà les possibilitats de joc eren bastant diverses. Des dels entreteniments més senzills, com ara les cartes o l’intercanvi de cromos de futbolistes i artistes de cine que donaven amb les xocolatines, fins a un billar de taula petita. Dalt de tot de la casa, a les golfes, hi havia un galliner i un colomer, i sempre hi

pujàvem a veure si les gallines
havien post cap ou.

A vegades ens barallàvem, i l'àvia
havia de venir a posar pau. Però era
molt bona dona. I generosa: recordo
algun cop que, en acomiadar-nos, ens
va donar un duro de plata a
cadascun dels néts. Només de veure
amb quina lluïssor d'ulls l'agafàvem,
ja era feliç.

Vivia amb la mamà Balcells un dels
seus fills, l'oncle mossèn Ramon
Balcells, que exercia de sacerdot a la
parròquia de la Concepció, atenia les
monges sordmudes del carrer Aragó
i era a més el capellà del Patronat de
Noies que tenia la Caixa d'Estalvis de
la Sagrada Família. També treballava
al centre de la Societat d'eclesiàstics,
on es cuidava de les transparències
de vidre amb il·lustracions de la
Bíblia, acolorides per ell mateix, que
es feien servir per a la catequesi.

L'oncle Ramon no estava gaire fi de salut, i tenia freqüents crisis: alguna temporada el van haver d'ingressar i tot. A vegades, tenia manies, i deia coses inconnexes que els nebots ens preníem com acudits, sense burlar-nos-en: “Ja ho sé, ja ho sé, em vénen aquí a portar les formigues”, era una de les seves expressions favorites. Finalment, es va posar bo.

Quan va morir la mamà Balcells, el 1933, a 86 anys, em va servir de consol el fet de poder ajudar a amortallar-la i preparar-la per a l'enterrament. Jo ja tenia 18 anys, i feia segon de medicina. Hi ha gent a qui li fan angúnia, aquestes coses, però a mi no me'n va fer gens. No ho dic com un mèrit, és clar, com tantes altres coses que aniran sortint: només ho constato com un fet de la naturalesa de cadascú.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/la-familia-i-
els-amics-memoria-ingenua/](https://dev.opusdei.org/ca/article/la-familia-i-els-amics-memoria-ingenua/)
(24/08/2025)